

PUPUJUTTU

ja muita vauvasatuja

Outi Hovatta

VÄESTÖLIITTO

LUKIJALLE

Useimpia esikouluikäisiä lapsia kiinnostaa, miten vauvat syntyvät. Tämän satukirjan tarkoitus on auttaa vanhempia asian kertomisessa. Kirjassa on satu perinteisellä tavalla alkunsa saaneen lapsen syntymisestä ja lisäksi satuja vaihtoehtoisilla tavoilla saaduista lapsista. Tarinat vaikeuksien jälkeen saaduista lapsista, ottolapsista ja lapsettomista aikuisista avartavat lapsen maailmankuvaa ja auttavat häntä hyväksymään erilaisuutta. Näitä satuja voi käyttää perheissä, päiväkodeissa ja myös koulujen alaluokilla perhekasvatuksen tukena. Asiallista, lapsille sopivaa sukupuolikasvatusaineistoahan ei ole ollut paljonkaan saatavilla.

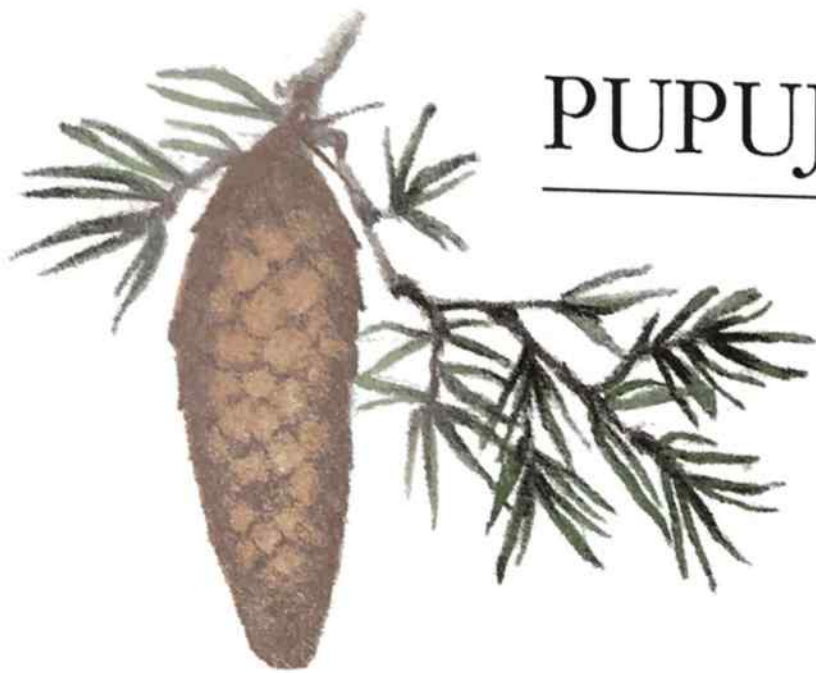
Monien, lapsettomuushoitojen avulla lapsensa saaneiden vanhempien mielestä on hyvä, että lapset tietävät syntytapsansa. Tällainen avoimuus vähentää salattujen asioiden määrää perheissä. Usein se myös lähentää perheen jäseniä toisiinsa ja auttaa lapsia hyvän identiteetin kehittämisessä.

Perinteisestä poikkeavalla tavalla lapsensa saaneet perheet voivat käyttää näitä satuja itse sopivasti muunnellen apuna lapsen syntytavan kertomisessa. Sadut herättävät kysymyksiä, joiden pohjalta on hyvä jatkaa keskustelua lapsen kanssa.

Kirjan lopussa on liitteenä aiheeseen liittyviä asiatietoja. Ne auttavat satuja lukevaa aikuista vastaamaan lasten lisäkysymyksiin.

Helsingissä 25. tammikuuta 1993

Outi Hovatta

PUPUJUTTU

Suuressa vihreässä metsässä oli kallioiden välissä pieni notkelma. Siinä kasvoi valtava kuusi, jonka oksat ulottuivat maahan asti. Oksien alla, kuivassa ja lämpimässä pesässä asui pupuperhe.

Päivisin pienet pupulapset leikkivät metsässä ja kallioilla. Illaksi äiti- ja isäpupu huutelivat lapsensa yöunille turvalliseen pesän lämpöön. Pikkupupuille kerrottiin joka ilta iltasatu.

Juttuja oli kerrottu jo niin valtavan monta, että äidin ja isän oli vaikea keksiä uusia aiheita. Onneksi pikkupuput osasivat auttaa. Ne tekivät välillä villejäkin ehdotuksia siitä, mistä juttu piti kertoa.

Vanhinta pupulasta oli nuorimman pupuvauvan syntymästä asti askarruttanut se, miten pupuvauvat oikein tulevat maailmaan. Hän oli pohtinut sitä pitkään itsekseen. Eräänä iltana hän rohkaisi mielensä ja pyysi asiasta iltajuttua.

–”Hyvä”, totesi äitipupu. –”Se onkin mielenkiintoinen juttu”, sanoi isäpupu. Molemmat alkoivat kertoa niin innokkaasti, että heidän oli välillä vaikea saada suunvuoroa toisiltaan.

Kukat ja puut kasvavat siemenistä. Pieniä siemeniä tarvitaan myös kaikkien pienten ja isojen eläinten syntymiseen. Eläimet eivät kuitenkaan kasva maassa, paitsi toukat ja sellaiset. Puput ja muut lämpimät pehmeät eläimet eivät elä ainakaan pienen pieninä missään kylmässä.

Pienten eläinten syntymiseen tarvitaan myös munia. Linnut hautovat pesissään munista poikasia, niin kuin olette nähneet. Myös niihin muniin on mennyt pieniä siemeniä silloin, kun munat ovat vielä olleet emolintujen vatsassa.

Pupuilla ja muilla juoksentelevilla lämpöisillä eläimillä on myös sisällään munia. Ne ovat hyvin pieniä. Pupuäidillä on vatsassaan munasarjat, joissa ne asuvat.

Pupuvauvat alkavat kasvaa äitipupun kohdussa, joka myös on vatsassa. Munat kulkeutuvat sinne pieniä putkia, munanjohtimia, pitkin kun ne ovat sopivan valmiita. Matkalla niihin täytyy kylvää pupuvauvan siemeniä. Muuten munista ei voi kasvaa mitään.

Vauvansiemenet ovat aivan ihmeellisiä siemeniä. Ne ovat pienen pieniä ja osaavat itse uida munien luo. Ne käyttävät apunaan pitkää taipuisaa häntäänsä. Millään kukkien siemenillä ei olekaan niin hienoa häntää.

Siemenet syntyvät isäpupulla. Ne kasvavat kiveksissä, jotka ovat isäpupun takatassujen välissä pienissä pusseissa. Ulos ne pääsevät pippelin kautta. Isäpupun täytyy antaa siemenet äitipupulle, jotta äitipupun munista alkaisi kohdussa kasvaa pupuvauva.

Siemenet uivat kohtuun häntäänsä heiluttamalla. Ne saatetaan ensin matkaan samaa reittiä pitkin, jonka kautta pupuvauvat myöhemmin syntyvät ulos.

–”Millaista reittiä me olemme syntyneet”, huusivat pupulapset kuorossa. Äitipupu piirsi maahan kuvan. Siitä hän näytti, että äidin vatsassa on olemassa vauvojen kasvamista varten oma paikka, jonka nimi on kohtu. Munat kulkevat kohtuun munanjohtimia pitkin munasarjoista, joissa ne ovat syntyneet.

Siemenet uivat kohtuun ja munanjohtimiin. Siellä aina yksi siemen ui munan sisälle. Sitten munasta alkaa kasvaa kohdussa pieni vauva.

Kun vauva on kasvanut niin isoksi, että se voi jo asua kohdun ulkopuolella, pupunpesässä, se alkaa syntyä ulos. Kohtu alkaa ikäänkuin omalla voimallaan varovasti ja vähitellen työntää sitä ulos. Lopussa pupuäiti myös itse ponnistaa avuksi.

Kohdussa on aukko, kohdunsuu, joka on kiinni silloin, kun vauva kasvaa. Kun vauva alkaa syntyä, kohdunsuu avautuu. Kohdusta ulos johtaa oma reitti, emätin. Emätin aukeaa ulos äitipupun takatassujen väliin. Se on yleensä hyvin pieni aukko, mutta laajenee vauvan syntyessä juuri sopivaksi vauvan tulla ulos. Sitten se taas pienenee entiseen kokoonsa.

Juttu kiinnosti pikkupupuja niin paljon, että he halusivat kuulla sen kolmeen kertaan. Tyttöpuput olivat iloisia siitä, että heilläkin oli kohtu, jossa aikanaan voisi kasvaa vauvoja. Pupupojat taas olivat tyytyväisiä pieniin siemenpusseihinsa.

Pian koko joukko nukkua tuhisi syvää pikkupupujen unta.

KETTUVAUVAT

Vihreässä metsässä, aurinkoisella rinteellä, asui kettuja. Ne olivat kauniita eläimiä. Ketut liikkuivat sulavasti pensaiden lomassa. Niillä oli kiiltävä punainen turkki ja pitkä häntä.

Kaikkein kauneimpia olivat pienet ketunpoikaset, joista emot ja isät huolehtivat tarkoin. Niiden turkki nuoltiin puhtaaksi ja kiiltäväksi kolme kertaa päivässä.

Yhdelle nuorelle kettuparille ei hartaista toiveista huolimatta kuitenkaan alkanut syntyä pikkukettua. Ketut olivat hyvin surullisia. Kuten muutkin kettuperheet he olisivat suuresti rakastaneet pikkukettuja.

Myös rinteen muita kettuja suretti kettuparin puolesta. Eräs kettuisä neuvoi heitä menemään järven toisella rannalla asuvan lääkäriketun luo. Hän ehkä voisi auttaa.

Eräänä kauniina alkukesän aamuna ketut sitten lähtivätkin kysymään neuvoa lääkäriltä. He tulivat lääkäriketun metsään hyvin jännittyneinä, toinen toisensa tassua puristuen. Metsän kauneus kuitenkin lievitti heidän jännitystään. Rinne oli sinisenään sinivuokoista ja punaisenaan keväisen linnunherneen kukista.

Lääkärikettu kuunteli myötätuntoisena heidän ongelmaansa. Kyllä hän oli auttanut monia kettuja saamaan ketunpoikasia. Nyt piti vain pohtia mikä keino heitä auttaisi parhaiten. Lääkärikettu katseli molempia kettuja hyvin tarkkaan ja kyseli heidän jaksamistaan. Hän tuli siihen tulokseen, että hyvin hoikan ja kauniin ketturouvan vatsassa,

munasarjoissa, pienet munat eivät ilmeisesti jaksaa kypsyä kunnolla sellaisiksi, että niistä voisivat lähteä kettuvauvat kasvamaan.

Munien syntymistä voisi ehkä auttaa myöhemmin kesällä kypsyvien mustien marjojen avulla. Marjoista ketturouvan vatsa saattaisi kyllä tulla kipeäksi. Vauvoja voisi tulla myös monta yhtä aikaa. Asiaa pitäisi nyt miettiä.

Ketut palasivat kotimetsään hieman hämillään. He olivat iloisia siitä, että hekin voisivat saada pikkuketun. Toisaalta ei olisi lainkaan hyvä, jos ketturouvan vatsa tulisi kipeäksi. Ketut pohdiskelivat asiaa kahdestaan vihreässä metsässään.

Keskikesällä he päättivät lähteä lääkäriketun hoitoon. Lääkärikettu tervehti heitä ystävällisesti. Yhdessä kaikki kolme lähtivät hakemaan mustaa marjaa.

Paikka, josta marjojen piti löytyä, oli aivan ihmeellinen. Se oli rehevä varjoinen lehto syvällä kallioiden välissä. Keskellä lehtoa solisi pieni puro, joka laski järveen.

Lehdossa kasvoi suuri jalava ja tammia. Pähkinäpensaat muodostivat niin tiheitä pensaikkoja, että hoikat pehmeäliikkeiset ketutkin joutuivat pujottelemaan löytääkseen kulkureitin niiden välistä.

Lääkärikettu pysähtyi. Hän näytti kettuparille salaperäisen näköistä vihreäkukkaista kasvia puron reunalla. –”Katsokaa! Tämä villi orkidea on nimeltään lehtoneidonvaippa. Tämä kukka ilmoittaa, että munien syntymistä auttavia marjoja on jossain lähellä.”

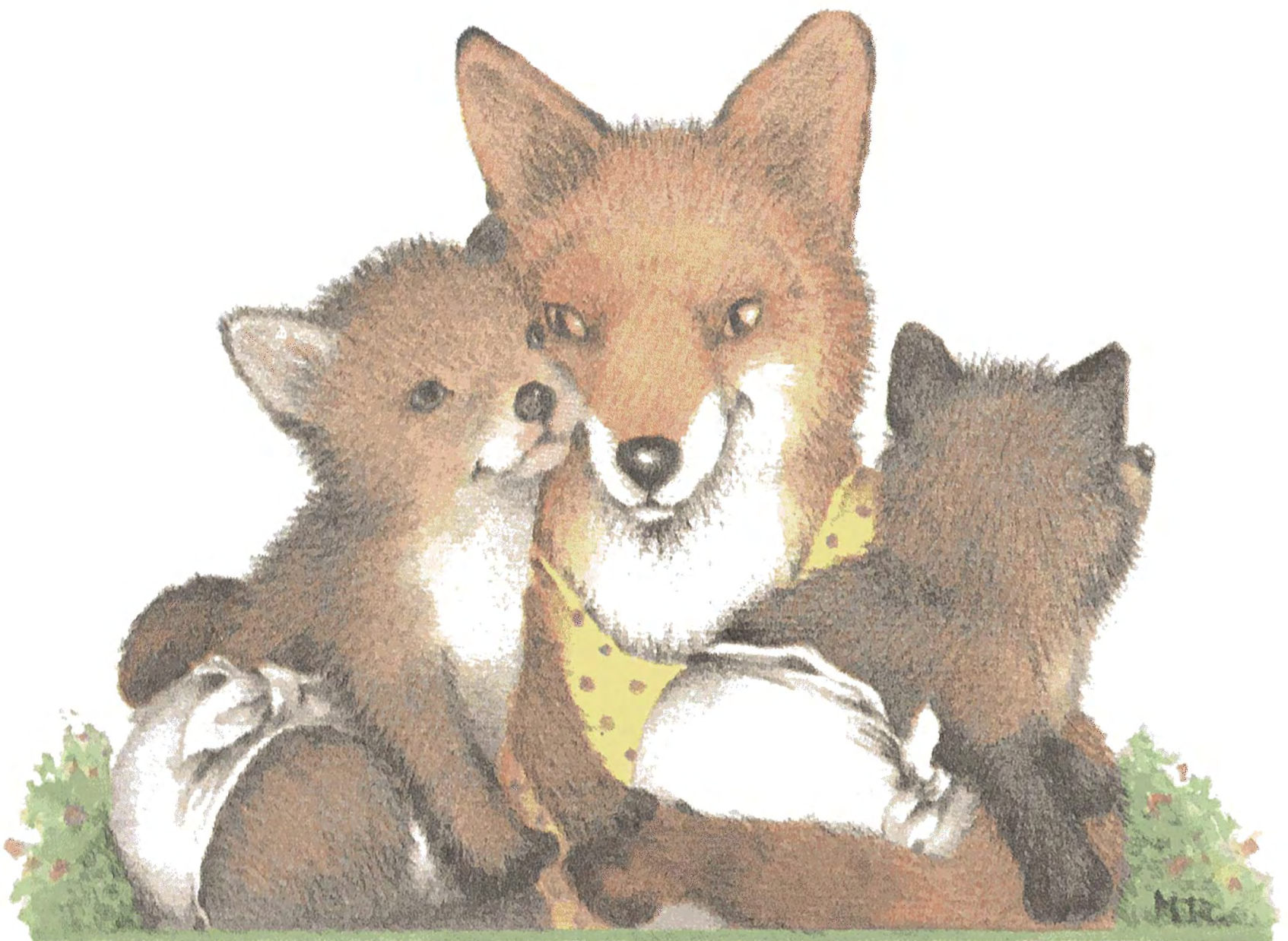
Siinä niitä olikin, pähkinäpensaalla juurella puron partaalla. Marjat olivat pienissä tertuissa liuskalehtisen kasvin latvassa. Lääkärikettu irrotti varovasti yhden marjan ja antoi sen ketturouvalle. –”Syö vain tämä yksi marja. Suurempi määrä on myrkyllinen ja tekee vatsan hyvin kipeäksi.”

Ketturouva söi marjan hieman jännittyneenä. Toistensa tassuista pidellen kettupari kulki varovasti kotimetsään. Illalla ja seuraavana päivänä ketturouvan vatsa oli vähän kipeä, mutta sitten vaiva meni ohi. Ketut pysyttelivät yhdessä, kylki kyljessä istua nököttäen kotirinteessään ja odottelivat hoidon tulosta.

Pari viikkoa myöhemmin ketturouvan vatsa alkoi kauniisti pyöristyä. Ketut olivat suunnattoman iloisia. Nyt siellä

ketturouvan kohdussa varmasti kasvoi pikkukettu.

Isäkettu kaivoi rinteeseen uuden kolon, jonka hän sisusti pehmeillä sammalilla. Muutamien kuukausien päästä ketturouva tunsi, että nyt kettuvauva alkoi syntyä. Yllätykseksi ja riemuksi hän synnyttikin pienet kettukaksoset, niin että sekä äiti- että isäketulle riitti hoidettavaa. Sekä isä että äiti nuolivat molemmat kettuvauvat puhtaiksi ainakin kuusi kertaa päivässä. Ne olivat kaikkien mielestä koko metsän kauneimmat pikkuketut.

LAHJAMUNAT

Vihreässä kettumetsässä kävi vilske. Punaturkkiset kettupoikaset telmivät aurinkoisessa rinteessä. Äiti- ja isäketut valvoivat heidän touhuaan. Ketut olivat ylpeitä kauniista poikasistaan ja hoitivat niitä rakkaudella.

Kaikki ketut eivät kuitenkaan olleet saaneet poikasia, vaikka olivat niitä kovasti toivoneet. Kaksi kettua, nuori pari, katseli haikeana rinteessä, kun toiset hoitelivat telmiä pentujaan. Ketturouva huokasi:—”Olisi ihanaa, jos meilläkin olisi pieni kettuvauva.”

Eräs kahden kauniin pikkuketun kanssa leikkivä kettuisä kuuli hänen huokauksensa. —”Ei meillekään alkanut näitä pikkukettuja tulla, mutta me saimme heidät, kun järven takana asuva lääkärikettu auttoi meitä. Hän antoi äitiketulle mustan marjan, joka auttoi pienten kettuvauvan munien syntymistä. Mekin olimme hyvin surullisia, ennen kuin me saimme nämä pikkuketut.”

Nuori kettupari rohkaistui kuulemastaan ja lähti saman tien järven toiselle puolelle lääkäriketun metsään. Siellä lääkärikettu istui kauniita kukkia ja lehteviä puita kasvavalla metsärinteellään ja hymyili tulijoille ystävällisesti.

Hän kuunteli kettujen ongelmaa ja kyseli tarkkaan miten he olivat voineet aikaisemmin. Hän kuuli, että nuoren ketturouvan vatsa oli ollut monta kertaa kovin kipeä. Tämän kuultuaan lääkärikettu oli varsin huolestunut.

Hän tutki vielä kettuja. Sitten hän kertoi, että vika oli nyt varmasti sellainen, että ketturouvan vatsassa ei ollut riittä-

västi pieniä munia, joista kettuvauva voisi lähteä kasva-
maan. Eräiden mustien marjojen syöminen auttoi toisinaan,
mutta nyt asiasta ei voinut olla lainkaan varma.

Ketut päättivät silti kokeilla marjojen syömistä. Niitä ha-
ettiin ihmeellisestä tuuheasta pähkinäpensaita kasvavasta
lehdosta. Siellä niitä kasvoi rotkon pohjalla virtaavan puron
partaalla.

Lääkärikettu antoi ketturouvalle varovaisesti vain yhden
marjan. Ne olivat sen verran myrkyllisiä, että isommasta
määrästä tulisi vatsa hyvin kipeäksi. Nyt kettupari voisi
jääda odottamaan hoidon tulosta. Jos pikkukettua ei alkaisi
kuulua, heidän pitäisi tulla takaisin lääkäriketun luo.

Ketut palasivat toiveikkaana kotimetsään. Välillä he us-
koivat iloisina, että nyt heidän pikkukettunsa alkaisi kas-
vaa. Toisinaan heidän mielensä oli surullinen ja he pelkäsi-
vät, etteivät he koskaan saisi kettuvauvaa. He istuivat pitkiä
aikoja vierekkäin kylki kiinni toistensa kyljessä ja puhelivat
asiasta.

Monta viikkoa oli kulunut eikä ketturouvan vatsa ollut lainkaan pyöristynyt. He arvasivat, ettei marjojen syöminen ollut auttanut. He itkivät yhdessä hiukkasen ja lähtivät sitten uudelleen lääkäriketun luo.

Lääkärikettu katseli heitä totisen näköisenä. Hän kertoi, että nyt oli jäljellä yksi keino. Pienet munat puuttuivat, eivätkä marjat enää auttaisi niitä kasvamaan. Nyt pitäisi saada munia lahjaksi joltakin toiselta ketulta.

Lääkärikettu lähetti kettuparin omaan metsäänsä miettimään asiaa. Hän lupasi myös kysellä muilta ketuilta, haluaisiko joku heistä lahjoittaa munia.

Kallion takana olevassa metsässä asui reipas ja iloinen kettuäiti, jolla itsellään oli jo valtava lauma pikkukettuja. Niitä kurkisteli kivien ja kantojen takaa. Aina jotkut pikkuketut ennättivät tappelemaankin keskenään.

Tältä äitiketulta lääkäri päätti kysyä, antaisiko hän munia lahjaksi toiselle ketturouvalle. –”No kyllähän niitä varmasti riittää toisillekin”, iloinen äitikettu sanoi.

–”Siitä on kyllä melko paljon vaivaa”, lääkärikettu kertoi.–”Eipä niitä vaivoja ole aikaa laskea”, äitikettu nauroi ja yritti erotella kahta hurjasti tappelevaa pikkukettua toisistaan.

Kun vauvaa toivova kettupari taas asteli toiveikkaana lääkäriketun metsään, he saivat ilokseen kuulla, että munia saisi nyt lahjaksi.

Ennalta sovittuna aamuna iloinen monen pikkuketun äiti saapui lääkäriketun metsään. Lääkäriketulla oli pitkä, sitkeästä putkikasvista valmistettu pilli. Sen avulla hän imi kaksi pientä ketunmunaa kettuäidin vatsasta, munasarjasta, missä ne aina kasvoivat. Imupillin sai munien luokse melko helposti samaa reittiä, jota pitkin pikkuketut syntyivät. Munien imeminen pisteli jonkin verran. Kettuäiti ei kuitenkaan välittänyt siitä. Hän oli vain iloinen, kun saattoi auttaa nuorta kettuparia saamaan vauvaketun.

Lääkärikettu pani munien päälle varovasti pieniä vauvansiemeniä, joita hän sai isäksi haluavalta kettumieheltä. Sitten lääkärikettu asetti munat pehmeään onton ruohonkorren avulla ketturouvan kohtuun. Kettumies piteli rouvaansa hellästi tassusta.

Jälleen kettuparille koitti jännittävä aika. Ei ollut lainkaan varmaa, että hoito onnistuisi. He voisivat edelleen jäädä ilman kettuvauvaa. Kahta pikkukettua he eivät luultavasti ainakaan saisi. Hiljaisina ja toinen toisestaan huolehtien he taas odottelivat kotirinteessään.

Tällä kertaa heidän ei tarvinnut pettyä. He olivat valtavasti iloisia, kun ketturouvan vatsa alkoi kasvaa. Pehmeään ketunkoloon syntyi myöhemmin maailman ihanin pieni kettuvauva, jota äiti- ja isäkettu ylpeinä hoitelivat. He olivat tavattoman kiitollisia iloiselle kettuäidille, joka oli lahjoittanut heille munat.

LAHJASIEMENET

Suuressa metsässä, pehmeäsammalisen suon takana, asui karhuja. Siellä oli suuria karhuja ja pieniä karhuja. Karhunpoikaset olivat pieniä ja suloisia. Niistä pidettiin hyvää huolta. Äitikarhut ja isäkarhut rakastivat niitä.

Kohdassa, jossa metsä vaihtui suoksi, kasvoi valtavasti punakukkaisia kämmeköitä. Aivan niiden yläpuolella, suuren kuusen alla, eleli surullinen karhupari. Karhuille ei ollut syntynyt pikkukarhua. Siinä he istuivat kaksistaan ja puhelivat keskenään, kuinka hyvä pikkukarhun olisi nukahtaa unilleen pehmeälle sammaleelle kämmeköiden tuoksussa.

Kun karhut olivat pohtineet asiaa aikansa keskenään, he lähtivät lääkärikarhun luo kysymään neuvoa. Lääkärikarhu, joka itse oli monen pikkukarhun emo, ymmärsi hyvin heidän huolensa.

Lääkärikarhu mietti hetken ja ohjasi karhuparin puron rantaan. Siellä kasvoi harvinainen pensas, jonka marjat olivat keltaisia. Hän kehotti molempia karhuja syömään marjoja. Niiden avulla pikkukarhut olivat joskus alkaneet kasvaa emokarhujensa kohdussa.

Karhut söivät marjoja ja jäivät jännittyneinä odottamaan, alkaisiko heidänkin pikkukarhunsä nyt kasvaa. Heidän ikävänsä oli suuri, kun aika kului, eikä mitään tapahtunut. Siellä he vain istuivat kaksistaan suon laidassa.

Eräänä päivänä he halasivat toisiaan, ottivat toisiaan tasuisista kiinni ja lähtivät taas lääkärikarhun luo. Lääkärikarhu

mietti kauan. Nyt pitäisi löytää makeita punaisia marjoja, joita saattaa kasvaa erään, melko kaukana olevan mäen laella.

Kaikki kolme karhua marssivat peräkkäin läpi ryteikköjen, poikki viiden suon ja yli kahden kallion. He ylittivät myös kauniin metsäniityn, jolla kasvoi paljon kukkia. Perhoset ja kimalaiset lentelivät kukissa. Niityn kauneus herätti karhujen mielessä valtavan toivon. Tänne he sitten tulisivat leikkimään pikkukarhunsä kanssa.

He saapuivat mäelle ja alkoivat etsiä marjoja. Mieskarhu, se joka halusi isäksi, löysi ne. Marjat olivat suuria, makeita ja tumman punaisia. Karhut söivät niitä toiveikkaina.

Koko kotimatkan he pohtivat, millainen heidän tuleva pikkukarhunsä olisi. Nyt se varmasti lähtisi kasvamaan äiti-karhun kohdussa.

Karhujen pettymys oli valtava, kun mitään ei taaskaan tapahtunut. He olivat yhtä kaksistaan kämmekkäsuonsä laidassa kuin aina ennenkin.

Jälleen kerran he ottivat toistensa tassuista kiinni ja lähtivät lääkärikarhun luo. Ja jälleen lääkärikarhu pohti otsä rypyssä. Hän katseli karhuparia pitkän aikaa. Lopulta hän totesi, että nyt eivät marjat kyllä enää auta.

Kun pikkukarhu alkaa kasvaa emokarhun kohdussa, tarvitaan aluksi emon pieniä munia, jotka asettuvat kohtuun. Mutta sitten tarvitaan myös pieniä karhun siemeniä isäkarhulta. Muuten ei munasta lähde kasvamaan pikkukarhua.

Joskus pienissä siemenissä on sellainen vika, että ne eivät pääsekään kulkemaan munan luo. Joiltain karhuilta siemenet puuttuvat kokonaan. Nyt asiat taisivat olla juuri näin. Siemenet puuttuivat.

Karhut olivat ymmällään. Mitä ihmettä he nyt voisivat tehdä. Lääkärikarhu katseli heitä hetken vakavana ja kertoi sitten, että siemeniä voi kyllä saada lahjaksi. Hän kehotti karhuja miettimään asiaa.

Karhupari tallusti takaisin suon laitaan. Siellä he katselivat punaisia kukkia ja haistelivat suon tuoksua tassut toistensa ympärille kiedottuina. Karhut pohtivat asiaa. Lopulta he tulivat tyytyväisinä siihen tulokseen, että heidän oli hyvä saada pikkukarhu toisen karhun lahjoittamalla sieme-

nillä. Näin heidänkin sammalikossaan alkaisi pikkukarhu telmiä.

Taas he marssivat lääkärikarhun luo.–”Nyt me haluaisimme karhun siemeniä”, mieskarhu sanoi. –”Hyvä”, vastasi lääkärikarhu.–”minä käyn hakemassa niitä”.

Lääkärikarhu juoksi reipasta vauhtia toiseen metsään. Siellä oli suuren kannon alla kätköpaikka, jonne avuliaat karhut voivat käydä jättämässä siemeniään sellaisten karhujen käyttöön, joilta ne puuttuvat.

Hän vei niitä pienessä purkissa kotimetsään ja antoi siellä innokkaana odottavalle karhuparille. Niitä siemeniä sitten käytettiin. Yhtä jännittyneenä kuin aiemminkin karhupari meni suoni laitaan odottamaan.

Heidän riemunsa oli valtava, kun äitikarhun vatsa alkoi kasvaa. Siellä sisällä, kohdussa, kasvoi nyt lopultakin pieni karhunpentu. Se kasvoi siellä koko syksyn. Talvellakin, kun karhut nukkuivat rinnakkain lämpöisessä pesässään, pikkukarhu vielä kasvoi.

Varhain keväällä, kun maassa oli vielä lunta, pikkukarhu syntyi äitikarhun kohdusta pesän pehmoiselle sammaleelle. Se oli maailman ihmeellisin ja ihanin pikkukarhu, ainakin isäkarhun ja äitikarhun mielestä. Hieman myöhemmin, kun eriväriset kukat tuoksuivat suolla, pikkukarhukin pyöriskeli niiden joukossa. Se oli kaikkien muidenkin karhujen mielestä maailman suloisin karhuvauva.

RUSKEA HIIRI

Suuri vanha rakennus oli ihmisten hylkäämä. Siellä oli paljon sokkeloisia käytäviä ja jännittäviä loukkoja täynnä kaikenlaista tavaraa.

Hiirikansa oli vallannut rakennuksen asuinpaikakseen. Valkoisilla hiirillä oli pehmoisia pesiä vähän siellä sun täällä. Kaikki hiiret olivat valkoisia siinä rakennuksessa. Kukaan ei muistanut mistä ensimmäiset hiiriasukkaat olivat tulleet. Niitä vain oli ollut kauan ja paljon.

Hiiriperheissä oli yleensä monta hyvin hoidettua lasta. Hiirivauvat olivat syntyessään vaaleanpunaisia, pehmeäihoisia ja hieman ryppyisiä. Muutamien päivien iässä he saivat untuvaisen valkoisen karvan, josta vähitellen kasvoi tuuheaa kiiltävä turkki.

Hiirilapsia hoidettiin aivan pieninä pesissään, mutta pian ne pääsivät myös ulos leikkimään. Äiti- ja isähiiret hoitelivat lapsiaan. Niiden turkit nuoltiin puhtaaksi ja niille laitettiin paljon hyvää ruokaa.

Eräs nuori hiiripari oli pitkään toivonut itselleen suloista pientä hiirivauvaa. He katselivat usein kaihoisina hiirilasten telmimistä ja vähän kadehtivatkin äiti- ja isähiiriä, jotka saivat nuolla pikku hiirulaisten turkkeja.

Kun heille ei hartaista toiveista huolimatta alkanut kuulua hiirivauvaa, he astelivat eräänä päivänä lääkärihiiren luo kysymään neuvoa. Hieman jännittyneinä ja ujostellen he soittivat kilisevää kelloa, joka roikkui hiirilääkärin vastaanottokolon ovella.

Ystävällinen lääkärihiiri päästi heidät sisään ja kuunteli tarkkaan heidän ongelmaansa. Hän kyseli heidän vointiaan ja tutki molempia hiiriä perusteellisesti. –”Hmm, vaikea on nyt sanoa, miksi teille ei ole alkanut pikkuisia hiirivauvoja kasvaa. Yleensä vauvat kasvavat emohiiren kohdussa, emon vatsassa, pienistä munista ja isähiireltä saaduista vauvansiemenistä. Aika usein vain käy niin, että munissa tai siemenissä on jotain vikaa, eikä vauvaa sitten tulekaan.”

–”Te voisitte kyllä hakea rakennuksen ulkopuolelta, virtaavan puron rannalta, punaisia marjoja ja kokeilla auttaisivatko ne”, lääkärihiiri neuvoi. Elleivät ne auta, hiiret voisivat miettiä, haluaisivatko he ottaa omakseen jonkun ilman isää ja äitiä jääneen hiirivauvan.

Siinäpä hiiriparilla oli miettimistä. He ajattelivat, että marjojen syömistä varmasti kannatti kokeilla. Toisaalta, jos jossain oli pieni hiirilapsi vailla äitiä ja isää, hiiripari ottaisi tietysti sen ilomielin omakseen.

Hiiret juosta vilistivät innokkaina ulos rakennuksesta joen rantaan. He joutuivat kiertelemään pitkän aikaa korkeassa ruohikossa, ennen kuin marjoja löytyi. Hiirten tassut olivat jo aivan väsyneet, kun he lopulta löysivät tummanpunaisten mehevien marjojen, joista lääkärihiiri oli puhunut.

Hiiret söivät vatsansa täyteen marjoja ja palasivat sitten hiljaksiin ja miettiväisinä kotipesään. Viikkoja kului, eikä vauvaa alkanut tulla. Silloin hiiripari alkoi miettiä, mistä he löytäisivät isättömäksi ja äidittömäksi jääneen hiirilapsen.

Kaikilla rakennuksessa asuvilla hiiriperheillä tuntuivat asiat olevan hyvin. Perheet olivat terveitä. Ruokaa ja asuntoja riitti kaikille. Kaikki pitivät onnellisina huolta omista lapsistaan.

Hiiripari oli hieman allapäin. Ei heitä näköjään tarvita kenenkään isäksi eikä äidiksi.

Eräs paljon kulkeva hiiri oli kuitenkin kuullut, että kauempana, toisessa rakennuksessa asuneilla hiirillä oli suuria vaikeuksia. Rakennus, jossa he olivat asuneet, oli purettu yhtäkkiä pois. Hiirille oli tullut kova kiire etsiä suojaa, kuka minnekin. Toisilla oli varmasti vaikeuksia löytää ruokaa, asunnosta puhumattakaan. Siellä saattaisi nyt olla koita tarvitsevia hiirilapsia.

Hiiripari lähti päättäväisesti matkaan. Mieshiiri otti selkäänsä suuren repun, jonka hän täytti eväillä. Aikansa kuljettuaan hiiret löysivät hajotetun rakennuksen paikan. Siellä valtavat koneet mylläsivät maata. Ihmiset aikoivat rakentaa sinne uuden talon. Sinne ei hiirillä ollut enää menemistä.

Läheisen rojukasan alta he kuulivat hiirten ääniä. Siellä sekamelskan keskellä oli valtavasti ruskeita hiiriä. Valkoisten hiirten tulo lisäsi meteliä entisestään. Ruskeat hiirilapset ihmettelivät heidän turkkejaan, sillä he eivät koskaan ennen olleet nähneet valkoista hiirtä.

Hiiripari pahoitteli kovasti tapahtunutta myllerrystä. He kyselivät, miten ruskeat hiiret nyt tulivat toimeen. Kyllähän nämä pärjäsivät, kun oli pakko, mutta ei heillä helppoa

ollut. Hiiripari kertoi sitten omasta tyhjästä pesästään ja kysyi, olisiko täällä ketään ilman äitiä ja isää jäänyttä pikku hiirtä heille lapseksi.

Melkein kaikki hiirilapset kuuluivat omiin perheisiinsä ja heitä kyllä hoidettiin. Yksi pieni vauva kuitenkin oli ilman omaa äitiä ja isää.

Hänen isänsä oli muuttanut pois kauan sitten, mennyt ehkä johonkin toiseen rakennukseen. Hänestä ei kukaan ollut kuullut mitään pitkiin aikoihin. Nuori äitihiiri oli kovin laiha ja väsynyt, eikä hän ollut jaksanut hoitaa vauvahiirtä kuin aivan vähän aikaa tämän syntymän jälkeen. Kun rakennus hajosi, hän oli juossut toiseen suuntaan ruuan hakuun ja pyytänyt, että muut hoitaisivat hänen vauvaansa. Hän ei jaksaisi.

Vauvahiiri oli hyvin laiha ja pieni. Muut perheet olivat yrittäneet syöttää sitä, mutta ei sille paljoa ollut riittänyt, kaikilla kun oli puute ruuasta.

Valkoiset hiiret nostivat pienen hiirivauvan hellästi syliinsä. Mieshiiri kaivoi repustaan ruokaa ja syötti varovasti nälkäistä hiirulaista, joka söikin ahneesti. Se nukahti sitten onnellisen näköisenä hiirirouvan lämpöiseen syliin.–”Tässä meillä nyt on oma pieni hiirilapsi”, hiiripari totesi tyytyväisenä.–”Sehän todella haluaa meidät vanhemmikseen.”

Mieshiiri jakoi loput eväät repusta nälkäisille hiiriperheille ja asetti sitten vauvahiiren varovasti reppuun. Nyt hekin olivat isä ja äiti.

Vauvahiiri repussa, isän selässä, valkoiset hiiret lähtivät takaisin omaan pesäänsä. Kotona vauvahiiri sai nukkua kauniissa pikku laatikossa, johon äitihiiri oli taitellut kirjavän peiton. Hiirivauvan turkki oli untuvainen ja tummanruskea. Se kiilsii kauniisti, kun äiti- ja isähiiri hellästi nuolivat sitä.

Pian valkoisten hiirilasten keskellä telmi vahvistunut iloinen hiirulainen, jonka suklaanruskea turkki kiilsii kauniina ja puhtaana. Sen silmät olivat kuin suuret mustat helmet. Toiset hiiret olivat hyvin iloisia hiiriparin puolesta, kun se oli nyt saanut niin hienon hiirilapsen.

ORAVASATU

Lehtevässä metsässä oli runsaasti ruokaa. Siellä kasvoi pähkinäpensaita ja tammia. Rinteillä oli myös mahtavia käpykuusia. Oravilla oli siellä hyvät oltavat. Pesäpuitakin riitti kaikille.

Pikkuoravilla oli paljon leikkipaikkoja. Oli kiemuraoksaisia puita, joissa oli jännittäviä onkaloita. Sammaleisilla kalliorinteillä riitti kivenkoloja ja tiheitä pensaikkoja. Oravanpoikasia olikin paljon.

Kun nuoret oravat rakastuivat ja solmivat liiton, heille alkoi pian syntyä oravavauvoja, ensin yksi, sitten toinen, kolmas ja niin edelleen. Tätä pidettiin luonnollisena ja hyvänä.

Suloisia oravanpoikasia rakastettiin ja heitä pidettiin hyvänä. Pikkuoravat rakastivat vanhempiaan, ja sekin tuntui kaikista hyvältä. Kinaakin oravaperheissä oli, mutta se kuului normaaliin elämään. Rakkautta pienet erimielisyydet eivät hävittäneet.

Äiti- ja isäoravat leikkivät pikkuoravien kanssa. He opettivat niille myös työntekoa. Sillä tavalla metsässä elettiin yhdessä ja opittiin toinen toiselta.

Surujakin oli. Joskus joku orava sairastui vakavasti ja kuoli. Silloin kaikki muut olivat tavattoman surullisia. Rehevän metsän oravat elivät yleensä vanhoiksi. Hyvin vanhat oravat harmaantuivat ja vähitellen niiden vointi heikkeni. Ne eivät itse olleet surullisia kuollessaan. Lapset, lastenlapset ja lastenlastenlapset olivat yleensä oravavanhuksen ym-

pärillä tämän kuollessa. Rikkaan pitkän elämän elänyt vanha orava näki ympärillään sen, mitä hän jätti jälkeensä. Sitten hän vain nukahti rauhallisesti.

Silti muut oravat olivat surullisia. Ne kaipasivat ja itkivät aikansa. Kuollutta oravaa muisteltiin ja hänestä puhuttiin paljon. Sellainen vain kuului oravien elämässä asiaan.

Oravavauvojen syntymät olivat puolestaan yhteisiä ilon ja onnen hetkiä. Erityisen onnellisia olivat tietysti vastasyntyneiden äidit ja isät.

Voitte vain kuvitella, millaiselta eräästä nuoresta oravaparista tuntui, kun heille ei alkanutkaan tulla oravalasta, vaikka he sitä hartaasti toivoivat. Oravapari oli vähän ihmeissään, sillä heidän oli vaikea käsittää, että näinkin voi käydä.

Toiset oravat, jotka tarkoittivat vain hyvää, kyselivät uteliaina, eikö vauva jo kasva nuoren oravarouvan vatsassa. Touhuissaan he eivät huomanneet, kuinka kysymys sai nuoret oravat itkun partaalle. Eiväthän he toivoneet mitään enempää kuin omaa pientä oravaista, jota saisivat rakastaa ja hoivata.

He istuskelivat apeina oksalla ja pohtivat, mikä heissä mahtoi olla vikana. Lopulta he rohkaistuvat kysymään neuvoa vanhalta tietäväiseltä oravamuorilta, joka usein auttoi muita vaikeissa asioissa. Hän oli elänyt pitkään ja nähnyt monenlaisia tapahtumia. Hän oli myös kierrellyt toisissa metsissä. Ehkä hän voisi auttaa.

Vanha tietäväinen orava kertoi, että hän oli kyllä aiemminkin tavannut sellaisia oravapareja, joille ei syntynyt vauvoja. He olivat aivan tavallisia oravia, mutta jostain syystä heille vain kävi niin.

Hän oli kuullut, että joskus oli eräiden harvinaisten marjojen syöminen auttanut, mutta ei suinkaan aina. Hän neuvoi kuitenkin marjojen kasvupaikan, jotta oravapari voisi kokeilla niitä.

Oravat hyppivät puita pitkin kaukaiseen purolaaksoon, mistä he jonkin aikaa etsittyään löysivätkin harvinaisia mustia marjoja. He söivät niitä ensimmäisellä kerralla hyvin varovasti, toisella retkellä vähän reippaammin, mutta kummallakin kerralla he joutuivat pettymään. Oravavauvaa ei alkanut kuulua.

Aikansa pohdittuaan he päättivät yrittää vielä kolmannen kerran. He söivät molemmat useita marjoja, mutta niistä heidän vatsansa vain tuli kipeäksi. Vaikka he odottivat jännittyneinä monta viikkoa, mitään merkkejä oravavauvan tulosta ei alkanut näkyä oravarouvassa.

Eräänä kauniina iltana oravat istuivat kaksistaan sammaleella keltaisten maitikankukkien keskellä. Nuori miesorava sanoi vaimolleen: –”Kuule, sinä olet minulle maailman rakkain orava. Olet kaunein ja ihanin oravanainen, joka on olemassa.” –”Ja sinä olet minulle kaikkein rakkain, maailman uljain ja viisain oravamies”, oravarouva sanoi. He hypäsivät toistensa kaulaan ja totesivat, että heillähän on toinen toisensa, jota rakastaa ja pitää hyvänä, vaikka pikkuoravaa ei olekaan.

Kun he lopulta lähtivät kukkien keskeltä toisiaan tassuisista pidellen, he yllätyksekseen kuulivat kiven takaa pikkuoravan nyyhkytystä. Siellä oli yksinäinen pieni oravanpoika, joka oli ison veljensä kanssa riideltyään juossut pois kotoa ja eksynyt.

Oravapari katsahti toinen toistaan. Sillä hetkellä he oivalsivat, mikä heidän tehtävänsä oravametsässä oli. Metsähän oli täynnä sekä pikkuisia että isoja oravia, jotka olivat vuorollaan avun tarpeessa.

Oravarouva pyyhki itkevän pikkuoravan kyynelät ja silitti sen pörhöisen takkuturkin. Miesorava nosti sen harteilleen, ja niin he veivät pikkuoravan sen omaan kotiin. Oravalapsi halasi heitä iloisena kiitokseksi.

Seuraavina päivinä, viikkoina ja vuosina oravaparia ei useinkaan nähty enää kaksistaan oksallaan nököttämässä. He olivat hoitelemassa monilapsisten oravaperheiden pienimpiä ja isompiakin, kun niiden äidit ja isät olivat joskus väsyneitä. Oravamies teki pienille oraville pelikentän, jossa oli hauska yhdessä telmiä.

Välillä oravista tuntui, että koko metsän pikkuoravat olivat tavallaan myös heidän lapsiaan. Ystävyys ja rakkaus eivät huvenneet jakamalla. Heillä riitti sekä työtä että riemua, joskus tietysti suruakin.

Toisinaan tuntui rauhoittavalta jättää pienet oravaystävät omien perheidensä huomaan ja vetäytyä vain kahdestaan omaan oksankoloon. Siellä oli hyvä puhua siitä, miltä elämä tuntui. –”Kun me kerran tulemme vanhoiksi ja kuolemme, meidän ympärillämme ovat varmasti koko metsän oravat”, miesorava sanoi kerran eräänä tällaisena hetkenä. Samassa käpy tömähti pehmeästi hänen kylkeensä, ja pian hän oli täydessä pelin tuoksinassa oravapoikien kanssa vaimo-oravan nauraessa vieressä.

MITÄ SATUJEN TAUSTALLA

1. Pupujuttu
 - kuvaa tavallista lasten saamista
 - tarkentaa rakenteellista ja biologista tietoa vauvan syntymisestä
2. Kettuvauvat
 - kuvaa munasolun irtoamishäiriötä, joka on tavallisin hedelmättömyyden syy (ketturouvan hoikkuus; alipainoisuus on eräs munasolun irtoamishäiriön syy)
 - marjojen syöminen vastaa hormonihoitoa
 - marjan syöminen suomalaisessa mytologiassa kuvaa hedelmällisyyttä (vrt. Marjatta matala neiti/Kalevala)
 - vatsakipu kuvaa niin sanottua liikastimulaatio-oireyhtymää, joka jonkin asteisena usein liittyy hormonihoitoihin
 - kaksosten syntyminen; hormonihoidon avulla monisikiöraskauksia tulee tarkasta valvonnasta huolimatta melko usein
3. Lahjamunat
 - kuvaa lahjoitettujen munasolujen käyttöä
 - tässä sadussa kuvataan myös koeputkihedelmöitys, jollaisen lahjoitettujen munasolujen käyttö vaatii. Koeputkihedelmöityksessä yleensä käytetään valtaosassa tapauksia parin omia munasoluja ja siittiöitä.
 - ketturouvan toistuvat vatsakivut; on sairauksia (endometrioosi ym.), jotka aiheuttavat vatsakipua ja munasarjojen toiminnan heikentymistä

4. Lahjasiemenet
 - kuvaa lääkehoitojen epäonnistumista ja turvautumista lahjoitettuihin siittiöihin
 - kämmekät ovat useissa kulttuureissa hedelmällisyyden vertauskuvia
5. Ruskea hiiri
 - kuvaa ottolapsen hakemista epäonnistuneen hoitoyrityksen jälkeen (hoitoyritys kuvaa voimakasta toivetta lapsen saamiseksi)
6. Oravasatu
 - kuvaa lapsettomuuden hyväksymistä ja niin sanottua yhteistä vanhemmuutta eli kaikkien aikuisten vastuuta ja huolenpitoa kaikista lapsista
 - kuoleman käsittely kuvaa lapsettomuuden aiheuttamaa henkisen kriisin syvyyttä. Lasten olisi ehkä myös hyvä ymmärtää se, että kuolema on elämänkaaren päättymisenä luonnollinen tapahtuma, joka herättää surua, mutta ei ahdistusta tai pelkoa.

Mistä vauvat tulevat? Asia kiinnostaa jo useimpia alle kouluikäisiä ja peruskoulun alaluokkalaisia. Tämän satukirjan tarkoitus on auttaa vanhempia ja kasvattajia asian kertomisessa. Iltasaduiksikin sopivat, eläinmaailmaan sijoitetut tarinat kertovat perinteisellä tavalla alkunsa saaneen lapsen syntymästä ja vaihtoehtoisilla tavoilla saaduista lapsista. Sadut lapsettomuushoitojen avulla alkunsa saaneista vauvoista, ottolapsista ja lapsettomista aikuisista avartavat lapsen maailmankuvaa ja auttavat häntä hyväksymään erilaisuutta.

Lapsettomuushoitojen avulla lapsensa saaneista vanhemmista useat ovat sitä mieltä, että lapsen on hyvä tietää syntytapansa. Tällainen avoimuus vähentää salattujen asioiden määrää perheissä. Nämä perheet voivat käyttää vauvasatuja itse sopivasti muunnellen apuna lapsen syntyvän kertomisessa.

Kirjan lopussa on liitteenä aiheeseen liittyviä asia-tietoja.

